

Museon perustaja A. Th. Böökin perheineen hämäläisessä maisemassa. Kuva: Historiallinen museo

”Päätettiin pitää museo auki yleisölle”

Oli 1900-luvun alku Hämeenlinnan kaupungissa. Kahdella kaupunkilaisten hyvin tuntemalla herralla oli tapana tehdä yhteisiä kävelyretkiä Kaupunginpuistoon. Toinen heistä oli luonnonhistorian lehtori ja kaupunginvaltuutettu Albert Theodor Böökin, toinen maanviljelysneuvos Nestor Maximilian Bremer. Ystävykset kulkivat puistossa keskustellen ja päätyivät aina samaan paikkaan, rinteelle josta aukeni kaunein näkymä kohti kaupunkia. Böökillä ja Bremerillä oli kummallakin unelma. Bremer näki sielunsa silmin näkötornin, joka rakennettaisiin juuri tälle paikalle, jota hän niin kovin ihaili. Hän päätti määrätä testamentissaan kaupungille sopivan summan rahaa, jotta puiden kasvaessa jälkipolvetkin saisivat ihailia samaa vaikuttavaa näkymää.

Böökin unelma oli toisenlainen. Hän halusi perustaa museon, joka tallentaisi tuleville polville muiston kotiseudun elämästä, menneistä sukupolvista ja heidän elämästään, työstään ja asumisestaan. Sitä unelmaa hän ei voinut toteuttaa yksin, ja siksi hän oli aloittanut sitkeän työn muiden hengenheimolaisten löytämiseksi ja kaupungin virkamiesten taivuttelemiseksi myönteiseksi tälle asialle.

Vuonna 1907 tämä työ alkoi vihdoinkin kantaa hedelmää. Kaupunginvaltuusto valitsi Hämeenlinnan Muinaismuistovaliokunnan, jonka jäsenet olivat A. Th. Böökin lisäksi tohtori W. Manner, maisteri Ernst Lundström, kauppias K. F. Björkbom sekä opettaja K. Reunanen. Valiokunnan tehtävä oli ”kaupungin Rahatoimikamarissa säilytettävän muinaismuistorahaston vuotuisilla koroilla kerätä ja säilyttää Hämeenlinnan kaupungin sivistyshistoriallisia muistoja”.

Kun päätös Hämeenlinnan Historiallis-Muinaistieteellisen museon perustamisesta oli vuonna 1910 tehty, oli ryhdyttävä pitkäjänteiseen keruutyöhön. Museo voitaisiin avata yleisölle vasta kun sillä olisi kunnolliset esinekokoelmat. Museon valmisteluun perustettiin toimikunta, johon kuuluivat A. Th. Böökin lisäksi pormestari L. Idestam sekä kauppias K.F.

Björkbom. Kaupunki lupasi museota varten Kymnaasikadun varrella sijaitsevan 8 huonetta käsittävän huoneiston, ja myös lämmitys ja valaistus tulivat kaupungin kustannettavaksi. Museon ensimmäinen budjetti käsitti 80 sylvä koivuhalkoja (160 mk), valaistuksen (100 mk), museohuoneiston siivoamisen (120 mk) sekä tilapäisiä menoja (120 mk), yhteensä 500 markkaa.

Böök, Idestam ja Björkbom puhuivat museoasian puolesta kaikille tuntemilleen ihmisille. Maanviljelysneuvos Bremer oli tietenkin ylipuhuttu jo valmiiksi. Sanomalehdessä julkaistiin kirjoitus, jossa kehoitettiin tarjoamaan esineistöä museoon talletettavaksi. Kirjoituksessa esitettiin pitkä luettelo museoon sopivista esineistä, sillä eihän jokaiselle ollut suinkaan selvää että esimerkiksi vanhat työkalut olivat todella kulttuurihistoriallisesti arvokkaita. Lahjoituksia alkoikin tulla siinä määrin, että oli järjestettävä päivystys esineiden vastaanottamista varten.

Lahjoittajien joukossa oli kaikenlaisia kaupunkilaisia ja maaseudun asukkaita: talollisia, kauppiaita, virkamiehiä, käsityöläisiä. Esimerkiksi hämeenlinnainen ompelija Amanda Andersson Hämeenlinnasta lahjoitti 21 esinettä, vaivaistalonhoitaja A. Heinonen 12 esinettä, kirkonvartija K. Salo Vanajasta 36 esinettä, talollinen Kustaa Inkilä Padasjoelta 16 esinettä ja kuvernööri A. Spåre 15 esinettä. Luonnollisesti A. Th. Böök oli näyttänyt hyvää esimerkkiä 115 esineen lahjoituksellaan. Pormestari Idestam suunnitteli esineiden luetteloinnista varten sopivan pääkirjan. Koska A. Th. Böök oli aktiivinen amatöörivalokuvaaja, museoon kertyi myös valokuvia, myöhemmän valokuva-arkiston pohja.

Sitten koitti aika, jolloin esineistöä katsottiin olevan jo riittävä määrä ensimmäisen näyttelyn järjestämistä varten. Museo päätettiin avata yleisölle. Lauantaina, marraskuun 16. päivä sanomalehti Hämetär kirjoitti: *”Ensi viikolla avataan ensi kerran yleisöä varten Hämeenlinnan Historiallis-Muinaistieteellinen Museo. Vasta-alkavana ja vaatimattomana astuu se nyt julkisuuteen ja toivottavasti yleisö on sitä semmoisena arvosteleva. Luettelon viimeinen numero on tällä haavaa 844, joka siihen nähden että numero 1 lahjoitettiin museolle vasta 4. päivä lokakuuta 1911, on verrattain korkea. Hyvään alkuun pääsi museo Bremervainajan lahjoituksen kautta kun se yhdellä kertaa liitti siihen 105 esinettä niiden joukossa sangen arvokkaita. Mutta myöskin yleisön puolelta sekä kaupungissa että maaseuduilla on yritykselle osoitettu suurta myötätuntoisuutta. Lahjoituksia ovat tehneet 165 henkeä, jota paitsi kaup. A. Gust. Skogster on kustantanut museon sisustuksen.”*

Keskiviikkona Marraskuun 20. päivä museon ovet sitten avattiin, ja yleisö pääsi tutustumaan uusiin kokoelmiin ensimmäisessä esillepanossa, joka oli A. Th. Böökin suunnittelema. Aukioloajat olivat keskiviikkoisin klo 11-12 sekä sunnuntaisin klo 12-14. Sisäänpääsymaksu oli 25 penniä henkilöltä. Päivä oli varsin merkittävä. Muutaman vuoden ajan museon taustalla oleva yhteisö, lahjoittajat, oli ryhtynyt katsomaan omistamiaan esineitä aivan uudella tavalla, oman ja sukunsa elämän todistuskappaleina. He olivat ryhtyneet tallettamaan menneisyyttään ja kulttuuriaan, omaa historiaansa, aivan vieraita sukupolvia varten. Nyt tämä historia oli kaikkien nähtävänä.

A. Th. Böökin nelma oli siis toteutunut. Bremerin näkötornin sen sijaan kävi huonommin. Hänen testamentissaan Hämeenlinnan kaupungille määräämät 30 000 markkaa tiilistä rakennettavan tornin rakentamiseksi hävisivät lopulta kaupungin kassaan, kun ”ajan kalleus” ynnä muut seikat vuodesta toiseen estivät sen rakentamisen. Bremer oli kuitenkin jättänyt nimensä historiaan toisella tapaa. Hänen museolle lahjoittamansa esineet, ns. Bremerin kokoelma, ovat tarjonneet jo useille sukupolville näköalan menneisyyteen. Vielä nytkin kymmeniä tuhansia esineitä myöhemmin, Hämeenlinnan kaupungin historiallisen museon perusnäyttelyn ja Palanderin talon museovieraat saavat niitä ihaila.

Inka-Maria Laitila

Hämeenlinnan kaupungin historiallinen museo.